

21379 - Hallâc-I Mansûr Kimdir?

Soru

Hallâc-I Mansûr Kimdir? İslam Tarihindeki Yeri Nedir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Hallaç, Mansur oğlu Hüseyin'dir. Künyesi Ebu Muğis olup Ebu Abdullah olduğu da söylenmektedir. Vasit şehrinde büyüdü, başka bir rivayette Tüster şehrinde büyüdüğü söylenmektedir. Sehl el Tüsteri, Cünyed ve Ebul Hasan el Nuri başta olmak üzere bir takım Sufilerle birlikte bulunmuştur.

Mekke ve Horasan başta olmak üzere bir çok memleketi gezmiştir. Hindistan'da sihri öğrenip ömrünün sonunu Bağdat'ta geçirmiş ve Bağdat'ta öldürülmüştür. Hindistan'da sihri öğrendiği için bir çok hile ve aldatmacayı beceriyordu. Bu yeteneğiyle bir çok cahil insanı kandırmış ve kendine çekmeyi başarmıştır. Öyle ki insanlar onun Allah'ın büyük evliyalarından olduğunu zannetmişlerdir.

Misyonerlerin çoğu onu sever ve mazlum olarak öldürüldüğünü iddia ederler. Bunun nedeni onun Hristiyanlara yakın bir takım düşüncelere sahip olmasıdır.

O'nun üzerinde sabit olan ve kendisinin de itiraf ettiği bir takım küfür ve zındıklık söylemleri yüzünden Bağdat'ta Hicri 309 yılında öldürülmüştür. Zamanında bulunan alimler, onun söylediği zındıklık ve küfür söylemleri yüzünden öldürülmesine fetva vermişlerdir.

Onun sarf ettiği bazı küfür söylemleri şu şekildedir:

1. Peygamberliği iddia etmesi. Daha sonra bir adım daha ileriye giderek“ Allah benim” diyerek kendisinin Allah olduğunu iddia etmiştir. Oğlunun eşine kendisine secde etmesini emretmiş bunun üzerine gelini: Allah'tan başka kimseye secde edilir mi? Diye sorduğunda şöyle cevap

vermiş: Gökyüzünde bir ilah, yeryüzünde bir ilah mevcuttur.

2. "Hulul ve ittihat" inancını savunuyordu: (Hulul ve ittihat; Allah'ın evren ve insanla bütünleşmesi, onların cisimlerine girmesi anlamlarında kullanılmaktadır.)

İşte bu düşünceden dolayı Hristiyan misyonerler tarafından kabul görmüştür. Zira Hristiyanlar, Allah'ın İsa aleyhisselam'ın içine girdiğini iddia ederler. Bu konudan dolayı Hallaç, Hristiyanlar gibi Lahut ve Nasut terimlerini kullanmıştır.

Hallaç bir şiirinde şöyle demiştir:

"Tenzih ederim o zâtı ki nâsûtu, parlak lâhûtun yüce sırrını açığa çıkarmış, sonra da halka açıkça yiyen, içen sûretinde görünmüştür"

Hallâc-ı Mansûr insanın beşerî (maddî) yönünü Süryânîce nâsût, ilâhî (mânevî) yönünü de lâhût kelimeleriyle ifade etmiştir.

İbn Hafif bu sözleri işittiğinde şöyle dedi: Allah bunu söyleyene lanet etsin.

Bunu söyleyen kişi Hallaç olduğu söyleyince şöyle dedi: eğer bu onun inancıysa O kafirdir.

1. Kur'an-ı Kerim okuyan birini işitince şöyle demiştir: Ben bunun gibi telif edebilirim.
2. Şöyle bir şiir söylemiştir:

İnsanlar Allah hakkında farklı inançlara sahiptirler

Ben de tüm insanların inancını itikat ediyorum.

Bu söz gereğince Hallaç, tüm sapık gurupların inancını kabullenmektedir. Şüphesiz bu söylemde hiçbir akli selim kabul etmediği tezat bir anlam mevcuttur. Zira bir insan aynı anda hem tevhid hem de şirki nasıl kabul edebilir ki?!

1. Namaz, Zekat, Oruç ve Hacc olmak üzere İslam'ın büyük rükünlerini iptal eden sözleri mevcuttur.
2. Peygamberlerin ruhları onun arkadaşları ve öğrencilerin cisimlerine girdiğini iddia ederdi.

Hatta bazı arkadaşlarına sen Nuh'sun. Diğerine Sen Musa'sın. Başkasına Sen Muhammed'sin derdi.

3. İdama götürüldüğünde arkadaşlarına şöyle dedi: Üzülme! otuz gün sonra size döneceğim. Ancak öldürüldü ve bir daha dönmedi.

Bu türden söylemleri için muasır alimler, onun küfrüne hükmetmişler bu söylemleri yüzünden Bağdat'ta Hicri 309 yılında öldürülmüştür.

Ayrıca Sufilerin çoğu onu kötülemiş ve onlardan olmadığını söylemiştir. Onu kötüleyenlerin başında El Cüneyd gelir. Ebul Kasım El Kuşeyri risalesinde bir çok sufi şeyhe yer verirken onu zikretmemiştir.

Onun öldürülmesi için çalışan ve onun için bir meclis kuran ve gerekli hüküm veren kişi Kadi Ebu Ömer Muhammed bin Yusuf el Maliki'dir (Rahimehullah)

İbn Kesir Kadi Ebu Ömeri şöyle övmüştür: Bu yargıcın en doğru ve en isabetli hükümlerinden biri de Hüseyin Bin Mansur el Hallac'ı öldürmesidir. (el Bidaye ve Nihaye 11/172)

Şeyhulislam İbn Teymiye Rahimehullah şöyle dedi: "Her kim Hallac'ın öldürüldüğü söylemleri inanırsa Müslümanların ittifakıyla mürted ve kafir olur. Zira Müslümanlar Hallac'ı hulul ve ittihat inancı gibi zındıklık ve küfür söylemleri için öldürmüşlerdir.

Bilindiği gibi Hallac: "ben Allah'ım" diyordu. Gökyüzünde bir ilah, yeryüzünde bir ilah diyordu... Hallac'ın olağanüstü hareketleri ve sihri bilirdi. Ona nisbet edilen bir takım sihir kitapları mevcuttur. Sonuç olarak ümmette Allah'ın insanların içine girdiğini ve insanlarla tek vücut olduğunu söylemek küfür olup bunu söyleyenin kanı helaldir. Nitekim Hallac bu düşünceden dolayı öldürülmüştür. (Mecmu el Fetava 2/408)

Şeyhul islam şöyle devam etti: İslam imamlarından veya şeyhlerinden hiç birisinin Hallac'ı hayırla andığını bilmiyoruz. Fakat bazı insanların onun hakkında sustuğu gördük çünkü onlar da onu tam tanımamışlardır.

Bu konuda daha fazla bilgi için Bağdat Tarihi el Hatip el Bağdadi 8/112-141,

El muntezim / İbnul Cevzi 13/201/206

Seyru Alam el nubele /Zehebi 14/313-354

El bidaye ve Nihaye /İbn Kesir 11/132-144) eserlerine bakabilirsiniz.